

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 347.73:342.9

Ситенко Григорій Олексійович

аспірант

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Sytenko Grygoriy

Post-Graduate Student of the

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: 0009-0000-1200-0161

**СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ОБІГУ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ В УКРАЇНІ
FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE LEGAL REGULATION
OF DIGITAL CURRENCIES IN UKRAINE**

Анотація. Вступ. В останні роки людство сформувало основи ідеології розвитку світу на найближчі десятиліття. Видається, що головною концепцією майбутнього в XXI столітті є гармонійний сталий розвиток. Так, у вересні 2015 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила Порядок денний у сфері сталого розвитку, в якому було визначено основні напрямки глобального розвитку на період до 2030 р., що включають завдання розбудови якісної, надійної, стійкої та непорушної інфраструктури з метою підтримки сталого економічного зростання та благополуччя людей.

Незважаючи на позитивний ефект впливу цифрових технологій на досягнення Цілей сталого розвитку, в умовах розвитку цифрового суспільства, а також всеохоплюючої інтеграції та міжкультурної комунікації, гостро постає питання про правові виклики, породжені цифровізацією. Розуміючи невідворотність змін, а також з метою

реалізації планів зі сталого розвитку, більшістю країн, наразі на всіх рівнях управління вживаються різні заходи щодо впровадження та одночасного контролю цифрових технологій.

Зауважимо, що фінансові технології стали однією з причин того, що ринок цифрових валют на сьогоднішній день так стрімко розвивається. Безпосередньо цифрові валюти є наразі одним з найпопулярніших напрямів для дослідження для багатьох науковців міждисциплінарних студій. Варто зауважити, складним залишається питання розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні, оскільки визначеного нормативно-правового поля ще не задано.

Саме в силу швидкого зростання обігу цифрових валют в Україні за останні роки, нормативноправові механізми, що регулюють цифрову валюту ще не сформовані. Межі та обсяг правового регулювання обігу цифрових валют залишаються невизначеними, а учасники ринку не мають механізму захисту своїх прав та законних інтересів.

Вказані практичні, доктринальні та законодавчі моменти роблять обіг цифрових валют в Україні актуальною для дослідження темою та ставить нагальні питання, вирішення яких є обов'язковим для регуляторів та учасників даного ринку.

Мета. Метою дослідження є розкриття особливостей становлення та розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативноправове забезпечення обігу цифрових валют в Україні; 2) праці вітчизняних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження регулювання обігу цифрових валют в Україні, розмежування публічних та цивільно-правових відносин у цій сфері.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення; формалізації, аналізу та синтезу; логічного узагальнення результатів.

Результати. За результатом проведеного аналізу встановлено, що Україна відноситься до країн, які розробляють правове регулювання у сфері обігу цифрових валют. Правове регулювання у сфері цифрових валют в Україні перебуває у стадії впровадження та розробки. Внісши під впливом вимог ФАТФ в національне законодавством ряд норм, спрямованих на врегулювання відносин у сфері цифрових валют, законодавець не врахував ряд аспектів, які потребують подальшого врегулювання. Неналежне правове регулювання у сфері цифрових валют в Україні призводить до: 1) відсутності прозорості у питанні використання віртуальних активів для заощаджень, інвестицій та розвитку бізнесу; 2) помірному зростанню кількості користувачів цифрових валют та віртуальної інфраструктури в Україні.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях буде визначено інші проблеми та перспективи їх вирішення, що стосуються розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, цифрові валюти, віртуальні активи, криптовалюта.

Summary. *Introduction.* In recent years, humanity has formed the foundations of the ideology of world development for the coming decades. It seems that the main concept of the future in the 21st century is harmonious sustainable development. Thus, in September 2015 The UN General Assembly adopted the Sustainable Development Agenda in September 2015, which defined the main directions of global development for the period up to 2030, including the task of building high-quality, reliable, sustainable and indestructible infrastructure to support sustainable economic growth and human well-being.

Despite the positive impact of digital technologies on the achievement of the Sustainable Development Goals, in the context of the development of a digital society, as well as comprehensive integration and intercultural communication,

the issue of legal challenges posed by digitalization is becoming acute. Realizing the inevitability of change, as well as in order to implement sustainable development plans, most countries are currently taking various measures at all levels of government to introduce and simultaneously control digital technologies.

It is worth noting that financial technologies have become one of the reasons why the digital currency market is developing so rapidly today. Digital currencies are currently one of the most popular areas of research for many scholars of interdisciplinary studies. It is worth noting that the issue of developing legal regulation of digital currencies in Ukraine remains difficult, as a specific regulatory framework has not yet been established.

Due to the rapid growth of digital currencies in Ukraine in recent years, the regulatory mechanisms governing digital currencies have not yet been formed. The boundaries and scope of legal regulation of digital currencies remain unclear, and market participants do not have a mechanism to protect their rights and legitimate interests.

These practical, doctrinal and legislative issues make the circulation of digital currencies in Ukraine a relevant topic for research and raise urgent issues that are mandatory for regulators and market participants.

Goal. The purpose of the study is to reveal the formation and development of legal regulation of digital currency circulation in Ukraine.

Materials and methods. The research materials are: 1) regulatory and legal support for the circulation of digital currencies in Ukraine; 2) works of domestic authors conducting their scientific and practical research on the regulation of digital currencies in Ukraine, and the distinction between public and civil law relations in this area.

In the process of carrying out the research, the following scientific methods were used: theoretical generalization and grouping; formalization, analysis and synthesis; logical generalization of the results.

Results. The analysis revealed that Ukraine belongs to the countries that are developing legal regulation of digital currencies. Legal regulation in the field of digital currencies in Ukraine is in the process of implementation and development. Having introduced a number of provisions aimed at regulating relations in the field of digital currencies into the national legislation under the influence of FATF requirements, the legislator did not take into account a number of aspects that require further regulation. Inadequate legal regulation of digital currencies in Ukraine results in: 1) lack of transparency in the use of virtual assets for savings, investment and business development; 2) moderate growth in the number of users of digital currencies and virtual infrastructure in Ukraine.

Discussion. Further scientific research will identify other problems and prospects for their solution relating to the development of legal regulation of digital currencies in Ukraine.

Key words: legal regulation, digital currencies, virtual assets, cryptocurrency.

Постановка проблеми. В останні роки людство сформувало основи ідеології розвитку світу на найближчі десятиліття. Видається, що головною концепцією майбутнього в XXI столітті є гармонійний сталий розвиток. Так, у вересні 2015 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила Порядок денний у сфері сталого розвитку, в якому було визначено основні напрямки глобального розвитку на період до 2030 р., що включають завдання розбудови якісної, надійної, стійкої та непорушної інфраструктури з метою підтримки сталого економічного зростання та благополуччя людей.

Незважаючи на позитивний ефект впливу цифрових технологій на досягнення Цілей сталого розвитку, в умовах розвитку цифрового суспільства, а також всеохоплюючої інтеграції та міжкультурної комунікації, гостро постає питання про правові виклики, породжені цифровізацією. Розуміючи невідворотність змін, а також з метою реалізації

планів зі сталого розвитку, більшістю країн, наразі на всіх рівнях управління вживаються різні заходи щодо впровадження та одночасного контролю цифрових технологій.

Зауважимо, що фінансові технології стали однією з причин того, що ринок цифрових валют на сьогоднішній день так стрімко розвивається. Безпосередньо цифрові валюти є наразі одним з найпопулярніших напрямів для дослідження для багатьох науковців міждисциплінарних студій. Варто зауважити, складним залишається питання розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні, оскільки визначеного нормативно-правового поля ще не задано.

Саме в силу швидкого зростання обігу цифрових валют в Україні за останні роки, нормативно-правові механізми, що регулюють цифрову валюту ще не сформовані. Межі та обсяг правового регулювання обігу цифрових валют залишаються невизначеними, а учасники ринку не мають механізму захисту своїх прав та законних інтересів.

Вказані практичні, доктринальні та законодавчі моменти роблять обіг цифрових валют в Україні актуальною для дослідження темою та ставить нагальні питання, вирішення яких є обов'язковим для регуляторів та учасників даного ринку.

Аналіз останніх досліджень та проблематики за цією темою свідчить, що питання становлення та розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні неодноразово були предметом наукових розвідок таких науковців: М. Бурдоносової [4], А. Проценка [5], К. Некіт [13] та ін.

Метою цієї статті є розкриття особливостей становлення та розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи питання регулювання обігу цифрових валют в Україні, варто звернути увагу на світові процеси цифровізації. Так, навіть в умовах обвалу ринку в червні 2022 року загальна ринкова капіталізація криптовалют становила трохи більше ніж 1 трильйон

доларів США. Азіатсько-Тихоокеанський регіон лідирує у впровадженні криптовалют, а країни, ринки яких розвиваються, також продемонстрували величезне зростання зі зростанням однорангові платформи.

Зменшення бар'єрів для входу на ринок і технологічний прогрес також проклали шлях для більшого впровадження. Сьогодні користувачі можуть миттєво купувати та продавати криптовалюту в крипто-валютних банкоматах через таких постачальників, як Bitcoin Depot, Coin Flip, Kurant, тощо. Клієнти віддають перевагу доступу до криптосервісів через централізовані установи, перш за все через фактор довіри. Нішеві гравці співпрацюють з великими банками, щоб забезпечити доступність криптовалют для кінцевих споживачів. Так, Bakkt був обраний Американським банком для надання послуг своїм клієнтам щодо криптотрейдингу [1].

BNY Mellon запустив платформу зберігання криптовалют, Commonwealth Bank of Australia розробив функцію крипто-валютного обміну та служби зберігання криптовалют у своєму додатку Commbank, Nomura засновує нову дочірню компанію, щоб допомагати своїм інституційним клієнтам у крипто-валютних інвестиціях, а Visa запустила глобальну консультативну практику щодо криптовалют [2].

Після глобальних санкцій щодо РФ, запроваджених через війну в Україні, кілька країн і ринків, що розвиваються, також можуть почати широко використовувати криптоактиви, щоб обійти обмеження капіталу та санкції.

В Україні правове регулювання у сфері цифрових валют відбувалося непростим шляхом. Перша згадка про віртуальні активи в законодавстві нашої країни зустрічається у Листі Національного банку України №29-208/72899 від 8 грудня 2014 року, підготовленому на звернення від 28 жовтня 2014 року щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною

валютою, а також наявності підстав для зарахування на поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи іноземної валюти від продажу Bitcoin», в якому зазначалося, що «...випуск віртуальної валюти Bitcoin не має будь-якого забезпечення та юридично зобов'язаних за нею осіб, не контролюється державними органами влади жодної із країн, отже Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості» [3].

У той період з'явилося багато наукових публікацій, в яких доводилося, що віднесення віртуальних активів до грошових сурогатів українським законодавцем було хибним кроком. Так, М. Бурдоносова писала, що ознаки криптовалюти не підпадають під поняття «документ» і навіть «електронний документ», оскільки в останньому інформація має бути зафіксована у вигляді електронних даних, враховуючи обов'язкові реквізити документа, а отже кривалюту помилково відносити до грошових сурогатів, оскільки вона має інші суттєві визначальні ознаки [4, с. 11].

Як вірно зазначав А. Проценко, незважаючи на те, що Європейське банківське управління не «закликало», а лише рекомендувало Європейському співтовариству утриматися від операцій із криптовалютами до створення системи регулювання цих операцій, і вже змінило свою позицію з цього питання, криптовалюти на території України було визнано «грошовим сурогатом», обіг яких було заборонено [5, с. 98].

Розвиток цифрових валют як виду віртуальних активів обумовив широке обговорення питання їх легалізації та правового регулювання із залученням представників Bitcoin Foundation Ukraine, KUNA Bitcoin Agency, Посольства Bitcoin, інших представників економіки та бізнесу. Внаслідок такої співпраці 10 жовтня 2016 р. Національним банком України було схвалено дорожню карту Cashless Econmy, у якій вперше прописані офіційні плани регулятора з використання технології Blockchain в Україні, відповідно до якої в рамках розвитку НПС «Простір» відбудеться «еволюція

e-money» як безготівкового інструменту платежів (на основі технології Blockchain), емітентом яких є НБУ [6]. Проте на стан правового регулювання у сфері віртуальних активів це суттєво не вплинуло.

У зв'язку з бумом криптовалют на міжнародних ринках і розвитком відносин у сфері обігу віртуальних активів, в Україні в 2017 році з'явився перший законопроект, спрямований на врегулювання правовідносини щодо обігу, зберігання, володіння, використання та проведення операцій за допомогою віртуальних активів в Україні – «Про обіг криптовалюти в Україні» № 7183 від 6 жовтня 2017 року [7].

Аналізуючи зазначений законопроект, зазначимо, що до його головних недоліків відноситься те, що його розробники передбачили, що віртуальні активи (криптовалюта) не може бути платіжним засобом, встановлює для майнерів вимогу платити податки і позбавляє криптовалюту ключової переваги для інвесторів – анонімності. Крім цього, передбачення оподаткування всіх операцій, пов'язаних з віртуальними активами, не витримує ніякої критики, бо майнеру-фізичній особі доведеться заплатити до бюджету 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5%, яке незрозуміло, з якої суми розраховувати податок і за яким курсом визначати базу оподаткування, адже вартість криптовалюти змінюється щомиті і загальносвітової ціни на неї не існує, при цьому котирування на двох різних біржах можуть сильно розрізнятися.

В 2018 році було розроблено та представлено Концепцію державної політики у сфері віртуальних активів до 2021 року, подано два законопроекти, спрямованих на врегулювання питання оподаткування прибутку від операцій з віртуальними активами – № 9083 та № 9083-1 [8; 9].

В Концепції державної політики у сфері віртуальних активів до 2021 року, представлений у проекті розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2018 року, передбачалося надати такі визначення понять: віртуальні активи, майнінг, смарт-контракт, токен – як цифрова одиниця

обліку в рамках розподіленого реєстру записів у формі даних, який має криптографічний захист [8]. Проте зазначена Концепція залишилася на рівні проекту.

Наступний проєкт Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» № 9083 (надалі – проєкт Закону № 9083) [9], внесений до Верховної Ради України 14.09.2018 та відкликаний 29.08.2019, вперше запропонував термін «віртуальні активи». При цьому під віртуальними активами малися на увазі не лише криптовалюти, а й так звані токен-активи. Сама криптовалюта визначалася як віртуальний актив у формі токена, що функціонує як засіб обміну або збереження вартості, а токен-актив – віртуальний актив у формі токена, який посвідчує майнові та/або немайнові права власника токена, що відповідають зобов'язанням емітента токена. Тобто, приміром, згадувані вище «криптоактиви – цінні папери» мали бути віднесені до токен-активів, а от стейблкоїни за формальними ознаками могли бути кваліфіковані і як криптовалюта, і як токен-актив, залежно від умов емісії. При цьому сам токен проєктом Закону № 9083 визначався як цифрова одиниця обліку в рамках розподіленого реєстру записів у цифровій формі, який має криптографічний захист. До позитивних ознак проєкту Закону № 9083 можна віднести визнання за криптовалютами функції засобу обміну та збереження вартості, до негативних – відсутність комплексного регулювання ринку криптовалют і токен-активів, оскільки передбачалося лише фрагментарне внесення змін до ПК України, що явно недостатньо для належного правового регулювання такого складного і багатоаспектного явища.

Прийнятий надалі Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового ураження» № 361-IX, прийнятий 6 грудня 2019 року містить ряд положень,

обумовлених Рекомендаціями 40+9 ФАТФ, що стосуються віртуальних активів [10]. Аналізуючи норми даного нормативно-правового акту варто вказати, що для того, щоб певний можна було віднести до категорії віртуального активу і, відповідно до сфери дії фінансового моніторингу, він має відповідати трьом критеріям: наявність вартості, можливість обігу в цифровому форматі й можливість обміну на інші об'єкти цивільного права.

11 червня 2020 року до Верховної Ради України було подано законопроект «Про віртуальні активи» № 3637, а у середині вересня 2020 року низка народних депутатів України зареєстрували доопрацьований законопроект №3637 «Про віртуальні активи», червневу редакцію якого було розкритиковано. Оновлений документ мав врахувати пропозиції від центральних органів влади, регуляторів та учасників ринку, містить оновлений механізм забезпечення віртуальних активів та новації щодо визначення правового статусу віртуальних активів – тепер вони визначені як нематеріальне благо згідно з Цивільним кодексом України.

Але і в цій редакції законопроект не було прийнято через вето Президента України, який вважав недоцільним закріплювати за Міністерством цифрової трансформації України роль регулятора у сфері обігу віртуальних активів. І 15 березня 2022 року Президент України підписав допрацьований Закон України «Про віртуальні активи» [11], який наразі не набув чинності.

Документ складається із шести розділів: загальні положення, правовий режим віртуальних активів, учасники ринку віртуальних активів, державне регулювання обігу віртуальних активів, міжнародне співробітництво у сфері обігу віртуальних активів, заключні положення.

На нашу думку, у сфері нормативно-правового регулювання цифрових валют цей закон є проривним. Адже Україна однією з перших країн створює повноцінне правове поле для операцій із цифровими валютами. Деякі країни нормували обіг окремих видів віртуальних активів, інші визначили коло державних органів, які можуть виконувати окремі

функції регуляторів обігу віртуальних активів, а деякі взагалі запроваджують суцільні заборони та обмеження. В Україні створюється комфортне правове поле, яке стимулюватиме розвиток інновацій у сфері обігу віртуальних активів.

По-друге, важливою перевагою роботи у правовому полі стане можливість використовувати судовий захист для осіб, які вчиняють правочини з цифровими валютами, як згідно з якими нормами профільного закону, так і нормами Цивільного кодексу України. Наявність якісного правового поля буде конкурентною перевагою для України як юрисдикції, в якій зручно працюватиме і вестиме бізнес нерезидентам, що, безумовно, сприятиме залученню до України іноземних інвестицій, створенню нових робочих місць, збільшенню податкових надходжень та економічному зростанню держави в цілому. Також це певним чином зменшить відтік кваліфікованих ІТ-фахівців за кордон.

Також, законом запроваджено необхідні дефініції, встановлено загальні правові засади та підходи до регулювання, визначає компетенції регуляторів, надано технічний функціонал для здійснення AML-процедур.

Окрім того, закон передбачає запровадження професійних учасників ринку віртуальних активів, у тому числі, на ринку цифрових валют. Серед них біржа, обмінники та ін., існування яких відповідає документам Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF) [12, с. 38].

Особливістю Закону України «Про віртуальні активи» є те, що в ньому мало регуляторних норм. З одного боку, це позитивний аспект, а з іншого – недолік. Більшість питань запропоновано перенести на рівень підзаконних нормативно-правових актів. Це зроблено з метою забезпечення динамічності регулювання. Справа в тому, що постійно на цьому ринку з'являються нові продукти, нові формати взаємин, залучення віртуальних

активів та розпорядження ними. Разом з цим періодично змінюються технології, частина з яких є досить серйозними і кардинальними.

Зауважимо, що дослідження відносин, які характеризують обіг цифрових валют усучасних умовах, ще не набули сталого правового закріплення. Саме тому не всі законодавства містять адекватне розуміння того, яким чином має будуватись законодавча конструкція розуміння та закріплення обігу цифрових валют. Аналізуючи природу віртуальних активів, треба виходити з того, що вони породжують відносини комплексного характеру [13, с. 48]. Передусім йдеться про узгодження окремих галузей знань (права, економіки, ІТ-технологій тощо). До того ж комплексність цих відносин обумовлює узгодження приватноправового та публічно-правового регулювання в забезпеченні обігу цифрових валют. І нарешті, впорядкування цих відносин передбачає чітке узгодження законодавчого регулювання на національному та міжнародному рівні. Це обумовлюється тим, що відносини щодо обігу цифрових валют набувають наднаціонального характеру, виходять за межі держави та фактично виключають державу як суб'єкта, що має організовувати та контролювати подібні відносини.

Водночас, участь держави в умовах публічно-правової організації обігу цифрових валют обов'язково передбачає два аспекти. По-перше, це відносини щодо контролю та нагляду за обігом цифрових валют встановлення певних ліцензійних та наглядових умов щодо таких відносин. По-друге, публічно-правовий характер мають відносини щодо оподаткування результатів діяльності, яка пов'язана з обігом цифрових валют. Таким чином, комплексний характер відносин обігу цифрових валют, незважаючи на їхню трансформацію на наднаціональному рівні, не виключає, а об'єктивно обумовлює і відповідну сферу їх публічно-правового регулювання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Встановлено, що Україна відноситься до країн, які розробляють правове регулювання у сфері обігу цифрових валют. Правове регулювання у сфері цифрових валют в Україні перебуває у стадії впровадження та розробки. Внівши під впливом вимог ФАТФ в національне законодавство ряд норм, спрямованих на врегулювання відносин у сфері цифрових валют, законодавець не врахував ряд аспектів, які потребують подальшого врегулювання. Неналежне правове регулювання у сфері цифрових валют в Україні призводить до: 1) відсутності прозорості у питанні використання віртуальних активів для заощаджень, інвестицій та розвитку бізнесу; 2) помірного зростання кількості користувачів цифрових валют та віртуальної інфраструктури в Україні.

В подальших наукових дослідженнях буде визначено інші проблеми та перспективи їх вирішення, що стосуються розвитку правового регулювання обігу цифрових валют в Україні.

Література

1. Carlisle D. Elliptic Typologies Report Exposes Real Impact of Illicit Behavior in Crypto. *Elliptic*. 2022. URL: https://www.elliptic.co/blog/elliptic-typologies-report-exposes-real-impact-of-illicit-behavior-in-crypto?utm_campaign=Typologies%20Report%202022&utm_content=202181793&utm_medium=social&utm_source=linkedin&hss_channel=lcp-5027267 (дата звернення: 25.07.2024).
2. Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap. *CoinMarketCap*. URL: <https://coinmarketcap.com/> (дата звернення: 25.07.2024).
3. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin. *Національний банк України*. 2014. URL: <https://bank.gov.ua/ua/archive-news/all/11879608-rozjasnennya->

schodo-pravomirnosti-vikoristannya-v-ukrayini-virtualnoyi-valyuti-kriptovalyuti-bitcoin (дата звернення: 25.07.2024).

4. Бурдоносова М. А. Теоретико-правовий аналіз державного регулювання криптовалюти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 9-13.

5. Проценко А. Т. Правове регулювання обігу електронних грошей в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 202 с.

6. Правове регулювання криптовалютного бізнесу. *Axon Partners*. URL: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf> (дата звернення: 25.07.2024).

7. Про обіг криптовалюти в Україні: проєкт Закону України № 7183 від 06.10.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684 (дата звернення: 25.07.2024).

8. Концепція державної політики у сфері віртуальних активів до 2021 року: проєкт Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2018. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=dbfc2a7e-47f9-4fce-9110-66ed61c0ae17> (дата звернення: 25.07.2024).

9. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: проєкт Закону України від 14.09.2018 № 9083. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597 (дата звернення: 25.07.2024).

10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового ураження: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text> (дата звернення: 25.07.2024).

11. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 25.07.2024).

12. Ковальова Т. В. Про облік віртуальних активів в Україні.
Економіка. Фінанси. Право. 2022. № 10(1). С. 37-40

13. Некіт К. Г. Розвиток правового регулювання обігу віртуальних активів (криптовалют) в Україні. *Часопис цивілістики*. 2022. № 44. С. 45-51.

References

1. Carlisle, D. (2022). Elliptic Typologies Report Exposes Real Impact of Illicit Behavior in Crypto. *Elliptic*. URL: https://www.elliptic.co/blog/elliptic-typologies-report-exposes-real-impact-of-illicit-behavior-in-crypto?utm_campaign=Typologies%20Report%202022&utm_content=202181793&utm_medium=social&utm_source=linkedin&hss_channel=lcp-5027267.

2. Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap. *CoinMarketCap*. URL: <https://coinmarketcap.com/>.

3. Roziasnennia shchodo pravomirnosti vykorystannia v Ukraini «virtualnoi valiuty/kriptovaliuty» Bitcoin [Clarification on legality of use of “virtual currency/cryptocurrency” Bitcoin in Ukraine]. (2014). *National Bank of Ukraine*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/archive-news/all/11879608-roziasnennya-schodo-pravomirnosti-vikoristannya-v-ukrayini-virtualnoyi-valyuti-kriptovalyuti-bitcoin> [in Ukrainian].

4. Burdonosova, M. A. (2019). Teoretyko-pravovyĭ analiz derzhavnoho rehuliuвання kryptovaliuty v Ukraini [Theoretical and Legal Analysis of the State Regulation of Cryptocurrency in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, 1 [in Ukrainian].

5. Protsenko, A. T. (2016). Pravove rehuliuвання obihu elektronnykh hrosheĭ v Ukraini [Legal regulation of electronic money circulation in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].

6. Pravove rehuliuвання kryptovaliutnoho biznesa [Legal regulation of cryptocurrency business]. *Axon Partners*. URL: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf> [in Ukrainian].

7. Pro obih kryptovaliuty v Ukraini: proiekt Zakonu Ukrainy № 7183 [On the circulation of cryptocurrencies in Ukraine: draft law of Ukraine]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684 [in Ukrainian].

8. Kontseptsiiia derzhavnoi polityky u sferi virtualnykh aktyviv do 2021 roku: proiekt Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [Concept of State Policy in the Field of Virtual Assets until 2021: Draft Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=dbfc2a7e-47f9-4fce-9110-66ed61c0ae17> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatкування operatsii z virtualnymy aktyvamy v Ukraini: proiekt Zakonu Ukrainy № 9083 [On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Taxation of Transactions with Virtual Assets in Ukraine: Draft Law of Ukraine № 9083]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597 [in Ukrainian].

10. Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho urazhennia: Zakon Ukrainy № 361-IX [On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds of Crime, Terrorist Financing and Financing of Proliferation of Weapons of Mass Destruction: Law of Ukraine №. 361-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text> [in Ukrainian].

11. Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy № 2074-IX [On virtual assets: Law of Ukraine of February No. 2074-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> [in Ukrainian].

12. Kovalova, T. V. (2022). Pro oblik virtualnykh aktyviv v Ukraini [On accounting for virtual assets in Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 10 (1), 37-40 [in Ukrainian].

13. Nekit, K. H. (2022). Rozvytok pravovoho rehuliuвання obihu virtualnykh aktyviv (kryptovaliut) v Ukraini [Development of legal regulation of the circulation of virtual assets (cryptocurrencies) in Ukraine]. *Chasopys tsyvilistyky*, 44, 45-51 [in Ukrainian].